

Under röd flagg

Revy.

Prenumeration i Stockholm:
Halft år 1: 10, kvartal 60
öre, månad 20 öre.

UTGIFVARE: HINKE BERGEGREN.

Prenumeration i landsorten:
Halft år 1: 20, kvartal
70 öre.

N:r 8.

Lördagen den 16 maj

1891.

Innehåll: Kongressen. — Fullmäktigskap och representantskap. — En nihilists historia. — På nybygge. — Arbetets värde. — Kolgrufvorna och deras arbetare. — Hur han vart förbrytare. — Staten.

Kongressen.

Påsken 1889 hölls konstituerande partikongress.

Idéen var utgången från Socialdemokratiska förbundet i Stockholm. Det gälde att få en sammanslutning till stånd mellan de hvar för sig arbetande, större eller smärre grupper, som under de jämförelsevis få år, socialistisk agitation då bedrifvits här i Sverige, redan bildats på klasskampens grund. Så visade sig äfven, att inträset för en sådan allmän organisation var stort, i det icke färre än sjuttiotvå föreningar voro representerade på denna första kongress. Hvars resultat vart: bildandet af

Sveriges socialdemokratiska arbetareparti.

I morgon sammanträder i Norrköping kongressen n:o 2. Under (såsom naturligt är) delvis ganska olika förhållanden. Partiorganen i Stockholm och Malmö ha från vecko- och halfveckotidningar förvandlats till dagliga. Medan partiorganet i Göteborg alldeles gått under. Och »Proletären» kämpar samma, kanske en än hårdare kamp.

Vidare har ett icke ringa antal nya länkar fogats till kedjan, nya fackföreningar som grundats, politiska klubbar och andra föreningar. Arbetarrörelsen har vuxit. Men — det är frågan — har också den rent socialistiska idéen hållits vid samma lif? Är det *revolutionära* inträset lika stort hos dessa skaror nyförvärfvade samt hos de gamla, som det var den gången?

Kanhända.

Dock, visst är att tecken finnas, som tyda på en afmattning, i stället för ett framåtgående, härutinnan.

Man tyckes vilja mer och mer skjuta fram det s. k. nutidsprogrammet, ofta på bekostnad af socialismens innersta kärna, dess rätta väsen. Den *socialistiska* propagandan har trängts undan, för att man så mycket bestämdare skulle kunna »slå fast» reformkrafvens afgörande betydelse. På samma gång har det obestridligt från samma håll lagts i dagen en oförsvarlig ljus-skygghet, parad med ett visst näsligt koketteri för bourgeoissamhället.

Eller hvad är det — för att ta *ett* exempel ur högen — annat än en vänlig svansviftning, när man talar om, att partiet skulle kompromettera sig genom att *till diskussion* upptaga några frågor, som visserligen icke kunna vara behagliga för — borgarsjälar, men som naturligtvis ha lika rätt att komma under debatt som hvilka andra spörsmål som helst. Eller håller man icke längre på fritt meningsutbyte? Stämmer man numera in i de konservativa-liberala-demokratiska bakåtsträfvarnes försiktiga fras: för all del hvilka frågor som helst bara de icke gå utom *hvad som är »passande»*.

Exempel skulle kunna anföras i mängd. Exempel på hur också inom arbetarpartiet en reaktionär vind börjat blåsa — sedan riksdagshunger därinom gjort sig gällande.

Nu står, som sagt, kongressen för dörren. Kanhända blir där allt godt igen. Och ett ärligt, uppriktigt och kraftigt samarbete grundlägges mällan de olika skiftningarnas af socialismen förfäktare.

En högre önskan kan icke ställas till denna kongress än den, hvarmed »Socialdemokraten» hälsade 1889 års kongress:

»Vi hoppas att äfven då de skilda åsikterna som lifligast bryta sig mot hvarandra, alla likväl skola minnas att vi äro ett parti, som håller tankens och ordets frihet i hälgd och där hvar och en har lika rätt att föra sin ärliga mening till togs utan att därför bli ansedd och behandlad som mindre god partivän. Och på samma gång hoppas vi att i broderlig endräkt allt som kan få sken af majoritetsförtryck måtte alldeles vara fjärran från våra beslut.»

Fullmäktigskap och representantskap.

En liten vidräkning med socialdemokratin
af G. H. H.

I en stund, då hrr socialdemokrater af den marxistiska ullen äro som mäst öfvermodiga, kan det ej skada att rycka fram med en betänkligt svag punkt i hela deras *politiska* resonnemang, men som å andra sidan är anarkismens eller, såsom jag helst ville säga, *antikratins** styrka.

I en artikelserie om anarkismen i de fyra första häftena af denna revy har blifvit framhållet, att antikratiska skolan skiljer sig väsentligen från den statssocialistiska i dess egenskap att vara en både *politisk* och ekonomisk skola, medan marxisterna, från teoretisk ståndpunkt, uteslutande äro en *ekonomisk*. Det marxistiska hufvudorganet här i Sverige — »Socialdemokraten» — må huru mycket som helst söka öfvertyga eller inpränta hos sina läsare, att anhängarne af Marx' »*Kapitalet*» — den socialdemokratiska bibeln, som sent ömsider fått de officiella yrkeslärdes sanktion och det betyder ju så ofantligt mycket för den auktoritetstroende — äro politikerna ex professo. Tidningens påståenden bli ändå bemötta med ett visst småleende af en hvar auktoritetsförnekare, som studerat samhällsläran lite djupare och allvarligare än socialdemokratiska programmer, flygblad, m. m. dylik litteratur för dagen. Att hrr socialdemokrater i en handvändning fått ett anfall af politiskt inträse och numera, i själfbelysning, briljera såsom det enda »politiska framtidsparti», värdt att tala om —, det ligger ingalunda i den socialdemokratiska *lärans* väsen, ty vore statssocialismen hvad den utger sig för att vara, en ekonomisk skola rätt och slätt, skulle hon aldrig befatta sig med politik i ordets vidsträcktaste mening; enär de ekonomiska såväl som de öfriga nutidslytena, enligt dess mening, ha sin enda rot i de ekonomiska förhållandena. Den praktiska arbetarepolitik, som socialdemokraterna nu bedriva, är endast framkallad af tillfälliga, således öfvergående, omständigheter och därjemte samt icke minst af den *teoretiserande* anarkismen eller antikratin. Tillfälliga omständigheter, sade jag, ty de »konsekventa» socialdemokraterna vilja samhällets ekonomiska omgestaltning under *bibehållandet* af det nuvarande, låt vara mäst avanserade politiska statsskicket — det republikanskt demokratiska eller m. a. o. det parlamentariskt-representativa med president — icke monark, gu' bevars — som öfverhufvud; och när så den lilla klicken af »folkvalda» representanter behagat ge dem hvad de i ekonomiskt afseende fordra, blir det politiska förtrycket icke desto mindre kvar. Visste hrr socialdemokrater själfva hvad de prata om i politiskt hänseende skulle de om de voro moraliskt starka, icke längre sprida ett falskt sken öfver demokratin med sitt social framför demokrati, ty dagens demokratiska politiska vänsterparti fordrar just hvad hrr socialdemokrater uppställa som sina politiska fordringar. Man kan också på denna grund säga, att hrr socialeemokrater af det tyska fullblodet äro demokraternas tjänare

* *Antikrati* är ett *nyskapat*, förträffligt ord, som är bildat af anti = emot, och kratien = härska, d. v. s. emot öfverhärska. — Det finns många slag af kratier: Vi ha exempelvis *autokrati* (envälde); *byråkrati* (embetsmannavälde); *plutokrati* (pänningvälde); (social)-*demokrati* (majoritetsvälde) o. s. v.

och icke tvärtom. Gå till auktoriteten för dagen för det socialdemokratiska partiet, hr Liebknecht, och ni, ärade läsare, skall finna huru full af motsägelser och vankelmod den »store» mannen är. Det ena föredraget af honom är ej likt det andra. Vid tiden för Hallekongressen, tror jag det var, talade han om att socialdemokraterna ha fullt klart för sig, att de sociala stridsfrågorna icke kunna få sin slutliga lösning genom parlamentarismen*^{*}. Men hvarmed vill man då ävägabringa denna »slutliga lösning», hvarpå L. syftar? Härpå borde den svenske arbetaren fordra bestämt svar af den svenska socialdemokratiska intelligensen.

Efter »Arbetet» yttrade Liebknecht vidare i sitt programtal på nyssnämnda kongress bl. a. att »mycket omstridt är uttrycket fri stat. Huru förhålla sig begreppen fri stat och socialistiskt samhälle till hvarandra? Man kunde säga socialistiskt samhälle i en fri stat. Men däremot kan invändas: I och med uppkomsten af ett socialistiskt samhälle upphör staten att existera. Statens omhölje blir aflägsnat. Jag hemställer om uttrycket skall strykas».

Så ungefärligen skulle äfven en anarkist eller antikrat ha yttrat sig, kom det ihåg du svenske läsare som ej vill låta dig dragas vid näsan.**

Besvara vi i några drag frågan: Hvad den demokratiska venstern i våra dagar vill, så tillmötesgå vi därmed tillika läsaren i hans önskan, att få skäl för vårt påstående, att socialdemokraterna, såsom de uppträdt på allra sista tiden, i grund och botten äro ej annat än *rena* demokrater i den politiska statsuppfattningen, märk väl! att jag säger i den politiska statsuppfattningen. Och här mer än i någon annan punkt, haltar deras politiska resonemang, som utlofvar guld och gröna skogar eller fullständig folk- och individuell frihet, utan att de gitta förklara, hvad de därmed mena.

Hrr demokrater vilja, såsom allmänt bekant är, styrelse genom folket. Men denna styrelse genom folket skall *utöfvas* icke genom folket i sin helhet, utan medels af folket valda ombud, hvilka, såsom frasen lyder, i folkets namn ega absolut rätt att i förening med en öfverhet eller regering eller centralmakt, som är af representationen beroende, bestämma öfver samhällets allmänna och offentliga angelägenheter på sätt de för godt finna. *Folket afträder därmed till sina representanter sin suveränitet, som i sin princip är odelbar och oförytterlig. Val- och rösträtt för hvarje till myndig ålder kommen man och kvinna äro helt enkelt medlen till den enskilde medborgarens afsägende af sin omedelbara politiska utöfning. Den representativa demokratin, som aldrig kan undvara öfverhet eller regering, håller således massan af folket lika fullt i omyndighet trots den förmenta frigörelse, som skall komma den stora menigheten till del med den allmänna rösträtten.* Det var också detta som Jean Jaques Rousseau i sina ljuster stunder klart insåg.

* Jämför »Soc.-Dem.» n:o 120 för förra året.

** Till följd af bristande utrymme skola vi uppskjuta med att bemöta ett tal af samme Liebknecht, som han höll i medio af mars d. å. och som omständligt refererades i »Arb.» för den 24 mars. I all sin förträfflighet haglar likväl talet af begreppsförvirringar eller, för att använda ett mindre starkt uttryckt, inkonsekvenser, som skola bli ett nöje att närmare granska, ty det är ett nöje att få demaskera tidens gräsliga korruption eller förfall, som inte ens socialismen blifvit fredad ifrån.

Han ropade därför på representantskapets ersättande med fullmäktigskapet; i stället för den representativa principens tillämpning i demokratin, påyrkade han den »mandatoriska», d. v. s. att sända med mandat försedda under mängdens omedelbara uppsikt ställda befullmäktigade till den allmänna församlingen. Honom tillkommer icke rätten att fatta absoluta beslut, utan det ensamt förbehåller sig hans kommittenter eller uppdragsgifvare, och härigenom är folket försäkrat den *omedelbara* utöfningen af sin suveränitet.

Men om detta slag af demokrati eller folkstyrelse skall kunna utföras, måste de politiska samhällena vara små. Det insåg redan Aristoteles, fastän på hans tid förutsättningarna för demokratin, social frihet och upplysning alldeles saknades; vidare Rousseau och nu senast vår tids anarkister eller antikrater, hvilka senare dock endast finna fullmäktigskapet eller delegationen behöflig vid allmänna angelägenheter, som ligga *utom* den *politiska kommunen*, som utgör enheten och grunden för politiskt lif.

Anarkisten har väl beaktat, att den *representativa demokratin* endast är en trogen följeslagare till vår tids kolossala stater och noga insett sanningen af den satsen, att »i en stor nation är ingen annan demokrati möjlig än den representativa, den i hvilken folket styr genom mellanhänder, dess mera *medelbart* ju större nationen är, dess mer *omedelbart* ju mindre hon är». — »50 millioner människor kunna omöjligen träda samman och stifta lagar», sade Liebknecht i sitt härofvän anförda tal i mars d. å., »därför», menade han alldeles riktigt, »är parlamentet berättigat». Det är på dylika grunder, som anarkisten, som klart inser, att folkets *politiska* frigörelse är minst lika viktig som den *ekonomiska*, uppställer som en alldeles oundgänglig ~~fordran~~ fordran, att de nutida statskolosserna skola sönderfalla i politiska kommuner, såsom den första politiska enheten. Den »sociala kommunismens» folksuveränitet utöfvas, icke blott innehafves af hvarje individ och detta omedelbart. Detta låter sig endast göra i samhällen af en kommuns storlek, ty här är det politiska maskineriet ytterligt förenklat och här känner en hvar de enskildes inträsen och de enskilde samhällsmedlemmarnes kapacitet och naturell. Anarkisten vill ej ens veta af den sedan 1863 i Schweiz' flesta kantoner införda författningsenliga rätten för folket att antaga eller förkasta de af de lagstiftande myndigheterna beslutade lagarne och lagförändringarne eller det s. k. referendum (= »det skall hänskjutas».)

Har jag blifvit rätt uppfattad i det föregående, då borde den svenske arbetaren finna det vara på tiden, att hrr socialdemokrater antingen helt och hållet förklara sig såsom rena demokrater i nutidsmening och sålunda upphöra att utlofva en frihet, som de ej kunna utlofva, eller ock ställa sig helt beskedligt i de anarkistiska eller antikratiske lederna, dit de förr eller senare nog ändå torde komma, med eller mot sin vilja.

Så länge hrr socialdemokrater förbli statssocialister i den Hegelska* stilen, så få de allt vara så snälla och fördraga hvad den icke officiella, svenske dogmatiska filosofen Richard Kleen så träffande yttrar, det nämligen att hegelianismen ser i staten »den i samhälligheten inneboende absoluta enheten, gudomlig, ofelbar styrelse, åt hvilken allt initiativ bör offras, emedan i henne allena ligger vilkoren för en samstämmig ordning.

* Hegel, tysk filosof, som predikade statsinblandningens absolutism.

Däraf uppstår då byråkratin, den uniformerade och klasserade politiken som intet rum gifver åt den individuella originaliteten, men intvingar alla förhållanden i stela former, officiellt reglementerande».

En nihilists historia.

År 1880 tjänade Degaief som kapten vid ryska gardet. Öfverspänd, som han var, umgicks han med nihilister, och en dag kom han att stå i spetsen för en komplot. Hemligheten uppdagades, Degaief dömdes till döden. Fängslad satt han så och väntade att straffet skulle fullbordas, då en natt dörren till hans cell öppnades: »Ah, nu komma de, bödlarna!» utropade den dömda. Men det var endast den allsmäktige chefen för den hemliga polisen, öfverste Soudieikin, en gammal regementskamrat till Degaief.

»Mitt sista förhör, inte sannt?» — »Nej», svarade Soudieikin och slog sig ned bredvid honom. »Du misstar dig, jag får här öfverlämna till dig käjsarens benådning.»

Degaief förlorade nästan all besinning. Då han åter kommit till sig själf, sporde han: »Och hvad fordrar man af mig därför.» Soudieikin var ingen vanlig polischef. »Ingenting ... absolut ingenting!» svarade han. »Du är fri, och kom nu med mig hem, där kunna vi språkas vid vidare.»

»Mins du vår vänskap», frågade öfversten. »Det var den som räddade dig. På personligt har jag hos käjsaren anhållit om nåd för dig, jag har naturligtvis borgat för att du icke åter skall börja med samma historier, och zaren, som hedrar mig med sin vänskap, har icke kunnat afslå min bön.» Degaief knäböjde inför sin räddare och bedyrade under tårar, att han för alltid skulle bryta med det förgångna.

»Men hvad vill du nu göra?» fortsatte öfversten efter denna scen. »Ditt återinträde i regimentet är omöjligt. Jag vet endast en utväg: Vill du bli min sekreterare. Vi ska arbeta gemensamt ... dock, ta inte något förhastat beslut ... jag vill inte tvinga dig att följa mitt råd.»

Degaief, tacksam mot sin räddare, antog anbudet. Soudieikin hade räknat ut rätt. En gång medlem af den hemliga polisen, lade han i dagen samma energi vid uppspårandet af nihilister, som han några månader förut visat vid anskaffandet af bomber. Han blef en riktig buse emot sina förra partivänner, hvaraf 20 genom honom öfverlämnades åt bödeln, medan deras tal som skickades till Sibirien omöjligt kan bestämmas. På så vis erhöill Degaief sin chefs fulla förtroende. Denne hade dock vid sina beräkningar glömt en faktor: ångern. Tryckt af den, uppsökte Degaief en dag en berömd nihilist, som han icke förådt, kastade sig till hans fötter och besvor honom vid deras gamla vänskap att visa honom vägen, hur han skulle kunna återförvärfva sina forna partivänners aktning. »Mörda Soudieikin!» svarade nihilisten. Degaief bad om en dags betänketid. Nästa dag svor han, att inom en månad skulle hans chef ha upphört att lefva.

Man måste veta hvem Soudieikin var för att förstå nihilisternas inträse för hans undanröjdande. Aldrig någonsin hade det funnits en med mera oinskränkt maktfullkomlighet utrustad polischef. Han hade sina egna agenter, som ej hade att skaffa med statspolisen, och på kejserliga banken kunde han förfoga öfver huru stora summor som helst. Han hade »kontor» i alla stadsdelar. Det, i hvilket han hvarje afton träffade samman med Degaief, befann

sig i andra våningen af ett gammalt hus, hvars talrika, af småborgare bestående hyresgäster icke hade en aning om hvem den enkle i civil dräkt klädde mannen var.

I denna våning skulle han falla. Två nihilister, Degaiefs hjälpäre, hade utforskat att den bredvid Soudieikins »kontor» liggande våningen stod tom. De hyrde den. Och började försiktigt rifva ned mellanväggen, tills den var så tunn, att ett enda ordentligt slag skulle kunna krossa den.

Dagen bestämdes. På den aftalade signalen, slog de båda samman-svurna in väggen, och efter en häftig strid blef Soudieikin dödad.

Genom grannhuset togo sedan de tre nihilisterna, förklädda, vägen ut på gatan och skyndade till den hemliga lokal, där ett stort antal partivänner med spänning väntade dem.

Först nästa morgon upptäcktes mordet, då den utanför huset patrullerande agenten fann det börja dröja bra länge, innan han inkallades för att mottaga sin chefs befallningar. De båda nihilisterna, som varit Degaief behjälpliga, häktades sedermera och skickades på listids straffarbete till Sibirien. Men Degaief förblef försvunnen, trots att regeringen lät i alla ryska städer uppsätta anslag med hans porträtt och med tillkännagifvande, att den tillerkändes 10,000 rubel, som bringade Degaief lefvande i polisens klor, och 5,000 rubel åt den, som öfverlämnade honom död. Dock, först nu, berättas det, efter åtta år, sedan han från utlandet med falska pass återvändt till Ryssland, har han fallit zartigern i händerna.

På nybygge.

Ett stycke arbetarlif, skildrat på hvardagsspråk af *Murargrabb*.

De ä vinter och bra nog kallt. Inne i december ett stycke. Dagarna ä korta ä man kan inte börja »snäjsa» så tidigt som vanligt.

Vid $\frac{1}{2}$ 7-tiden på morgon strömma stora arbetarskaror — påbyltade så godt säj göra låter — från stans alla utkanter till sina arbetsplatser — kanske från den ena utkanten till den andra, en timmes väg eller så, ty den fattiga har inte råd att ändra bostad efter kondition.

På en ny, nära nog namnlös gata, där byggnadsraseriet åstadkommit en hel lång räcka af nya hus, stannar enhvar vid sitt bygge och väntar tills planket tas dän af »timmerkultarne». Ett sådant har ramlat kull i natt. De stå där, arbetarna, i sin första häpenhet bara ä undra om »bylingen» har sett 'et. I så fall blir de väl en femtia ur byggmästarschattens plånbok i plikt och arbetarne riskera måhända redan därigenom att inte få ut sin nästa aflöning ordentligt.

Inne på gården ligger några plankor vårdslöst kastade på järnbalkarna — man slår inte hvalfven förr än se'n, när nå'n gått ä dimpi ner ä slaji ihjäl säj. I ett hörn af gårdsutrymmet står afträdet — d. v. s. ett latrinkärl med en lös brädlapp att sitta på — och, vägg i vägg me de, materialboden, dit folket samlar säj för att hänga af säj en del ytterkläder ä få dom dugtigt genomkylda tills di ska hem igen, ä för att hemta »sylarne».

Pipen har inte gått ännu, d'ä ett par minuter kvar, hvarunder man ser om sylarne lite, om man inte hadde ti me de i lördas, då man vänta, men's basen va ute ä sökte byggmästar'n på nå'n sylta ä sen va ut ä växla pängar till aflöningen.

Murarna skrapar det frusna bruket af sina slefvar, timmermännen spänner sina sågar eller slipar di yxorna, tegelbärarne tar på säj sina mattor, hophäktade med ibland en krokig spik å iblan' en brosch e. d., taget »på skoj» af någon af »smäckorna», såsom bruksbärserskorna kallas.

Dessa stå för säj själfva i ett hörn å hufvlla å frysa. I de här vädret hjälper de inte ta på säj dubbla kalsonger, — man fryser ändå. Men värst ä de me fingrarne. Di va som en sårskorpa i lördags å inte ha dom hunni läkas på två dar, inte. Si, hur hon lindar å pysslar, stackars flicka, så hon te slut får dockor på hvareviga finger. D'ä ett fanstyg den där kalken, att fräta!

Jojo, d'ä skilna på arbete, fast d'ä magert bägge delarna. D'ä bara tri veckor s'en hon sluta å sy, lilla Agnes. Hon hade måst juda på symaskin å den hade gått ifrån'na. Å nu hade hon taje säj till me de här för att inte rakt direkt behöfva gå ut på gatan å sälja säj å komma i delo med den förbannade polisen. Så långt kunde de nog gå ändå, förstås...

Nu blåser pipan å alla skyndar till sina platser.

D'ä halt å landgången, sen de snöa ett tag i går å frös på.

Fan i de! Gjorde inte Blekings-Nisse en öfverhalning nu, så de va lycka nå'n fick tagi'n.

De va väl märkvärdigt också, — det va en yngre arbetare, den enda som tordes säja ifrån, som hojta. Å de meningen att fler människor ska gå samma väg som den där timmerman i lördags, innan den fan te basen har vett å se efter att landgångarna bli sandade om mornarne. Ja tycker d'ä nog om en ramlar genom fem våningar å får båda benen afslagna å refbena knäckta mot balkarna i källarn... Å ändå fick han lefva stackars kar. D'ä för märkvärdigt hva den mänskliga naturen kan stå ut me ändå.

— Hallå, hvar ha vi byggmästarns »dagtjufvar»? Hit me er å sanda landgångarna. Eljes ska fan ta' ve både er å eran byggmästare! —

Hu då, d'ä bitande kallt oppe på femte våningens bjälklag. Å man får se säj för, när man tar säj en åkarbrasa, att man inte ramlar omkull å genom inbrädningen, utskottsbräder, som legat till tak på staplar i Norrland å nu inte ä mycke kvar åf, sen di har fått tjänstgöra på alla bjälklagen.

Takstolarna ä' resta å man håller på å mura taklisten. Hvar murare har sina två fack emellan takstolarna.

Det huggna teglet, som ligger där öfversnöat i en hög, räcker inte till nästa fas-skift utan man får hugga mer innan man börjar mura. »Hörnbasarna» fortsätta me upphörningarna; di har bara sista fas-skiftet kvar å det lägger di ut nu me två mans hjälp hvar, en som langar bruk å tegel å en som håller i murarns ben så han inte ska ramla »i däck» som så många andra.

Bruket ä fruset. Fan i mäj tror jag inte räffen ha skiti i baljan i natt igen, utropa murarne med en dyster aning om hurdan dan ska bli.

Medan flickorna göra upp bruket få murarne ovett för att di inte skrapa baljorna rena i lördags. Men det bryr man säj inte om — man skulle ju ha fått ovett äfven om man då stått utan bruk när det behöfts.

En del af murarne gå opp till skorstenarne, som redan hunni nära taket och nu ska dras opp i neck. De ser visserligen kusligt ut däroppe, bara ett dubbelt lag af entumsbräder att stå på, å knapt några förvaringar. Man vill inte gärna stå där ty när tegelbärarne lägger åf sina bördor gungar hela smörjan så man kan tro de ska brista, men de gör ingenting säger basen. De här ställningslaget ä väl snart uppkastat.

Men nere på bjälklaget håller »pojkarne» på å kraka mellan bjälkarne medan de äldre murarne hugger sten till listen. Man resonerar samtidigt om aflöningen i lördags, om man fick »rätt te baks»; de va inte tid me de då.

»Hörru Persson du, du å ja ha ju arbeta lika länge den här aflöningen. Lå mäj si: tolf dagar efter $7\frac{1}{2}$ timme gör mäj 90 timmar; å så går de bort en dag för bjälklaget å två för takstolarne å så fira vi te' middan en dag för snöväder å en eftermiddag för sand när byggmästar'n hade kassafeber. Det skulle bli åtta dar kvar, d. v. s. 60 timmar. Efter 28 öre skulle de bli 16,80. Eller hur? Styf förtjänst på 14 dar, hva? Men så fick ja bara 16,52. Hur fan kan de kom säj te?

Han ha väl draji åf för den timman du va bort me den där tegelbärrar'n te' fältskär'n, han som slog di två fingren åf säj på bördan, som ramla omkull.

Javisst fan du; de' ä' då förbanna mäj fräckt gjort också, de skulle han allt ha lite skällning för..... om de inte vore vinter.....

Nu börjar man »sy» på listen åf hjärtans lust, lägger ut »bärlingar» å bräder te platten å skriker: »opp me snöret», den som blir först färdig — till de andras förargelse.

Å d'a då inte någe vanligt flängarbete de här heller. Opp å ner efter bruk å tegel ett hundra gånger i timmen, slår hufvet i takstolarne iblan eller stöter emot med slefven å tappar bruket.

Snart ä första skorsten färdigmurad — utan olycka. Å kamraterna titta begärligt opp till den syndarn som fått de på sin lott å frågar, om han inte ska bjuda på »kranskanna»? Sämt där börjar visserligen läggas bort nu för tiden, men — en »dragnagel» skulle allt lätta kuraschet lite i de här vädret.

(Forts.)

Arbetets värde.

Den tyska skalden Goethe efterlämnade ett värdelöst stycke papper, hvarpå han skrivit en dikt, och hans arfvingar erhöilo mer än 3,000 kronor därför. Det är geni. — Rotschild skrifver ett par ord på en papperslapp och den är värd 15 millioner kronor. Det är kapital, — Handtvärkaren köper för 10 kronor materiel och gör däraf ett 90 kronor värdt ur. Det är konst. — Köpmannen kommer öfver en artikel för 1 krona och säljer den för 3. Det är handel. — Arbetaren gräfver, hugger, smider, murar, syr tolf timmar om dagen och erhåller därför den vanliga daglönen af 1,50 till 2 kronor, ofta äfver mindre. Det är arbete.

Kolgrufvorna och deras arbetare.

af Karl Kautsky.

De sista tvänne årens industriella uppsving — som kanske redan då detta läses aflösts af affärskris — har så tydligt visat, hvilken våldsam industriell revolution väckts sedan fransk-tyska kriget. Trots trycket af affärernas stockning, ja i flere hänseenden gynnad däraf, har den kapitalistiska storindustrien, ha maskinerna intagit en behärskande ställning i länder, hvarest de dittills blott intagit ett anspråkslöst rum, och har oafbrutet inkräktat nya grenar af produktionen. Och där de sedan fattat fast fot ha de särskilda anläggningarne antagit allt mera jättelika dimensioner

Öfverallt har arbetets produktionskraft vuxit enormt och har blott afvaktat en plötslig utvidgning af världsmarknadens konsumtionsförmåga för att fullt utveckla sig.

De civiliserade nationernas hela tillvaro står nu för tiden under inflytande af *maskinindustrien*; och mer än någonsin härskar såsom ångmaskinernas drifkraft, såsom frambringare af ånga *kolet*. Huru mycket än fullkommandet af rörelsekraften framskridit, har städse utvecklingen af ångmaskinen haft försteget; och alla försök att ersätta kol genom andra värmkällor hafva icke kommit till någon vidare användning, eller lyckats att i aflägsnaste mån ersätta kolet. Jämte den raska utvecklingen af maskinindustrien är det framförallt den stigande *bristen på ved* i kulturländerna som i oehörd grad stegrat efterfrågan på kol.

Utan kol är det i kulturländerna nu för tiden icke mer möjligt att existera. Må man föreställa sig följderna för ett industriland, om plötsligt produktionen och tillförseln af kol afstannade; icke blott ångmaskinerna i fabriken måste stå stilla och dess arbetare »fira»; eldstäderna i de privata hushållen skulle slockna, städerna skulle afskäras från tillförsel på grund af upphörandet af järnvägs- och ångbåtskommunikationerna.

Till och med på landet måste fabrikanterna, mångenstädes äfven handtvärkarna inställa arbetet på grund af brist på råämnen och materialier; äfven bönderna finge kännning af affärernas stockning. Icke blott att de nu för tiden äro vanda vid lifsmedel, som de själfva icke producera, socker, kaffe, sill o. s. v., de äro äfven med afseende på afsättningen af produkter — som ofta icke kunna förvaras en längre tid, såsom mjölk, flera sorters ost o. s. v. — på det lifligaste inträddade af en ostörd fortgång i affärerna. —

Hela landet skulle vara likaså illa därän som en belägrad stad, ja sämre; ty i städer, som vänta en belägring äro i regel förråd hopade för en längre tid.

Det kapitalistiska produktionssättet sträfvar däremot därhän att öfverallt förminska förråden i möjligaste mån.

Om kapitalisten å ena sidan sträfvar efter att vidast möjligt höja summan af det af hans arbetare producerade mervärdet, så sträfvar han å andra sidan efter att uppnå detta mervärde med så ringa kapitalförbrukning som möjligt. Ty profiten (vinsten) beräknas efter förhållandet af det under året af arbetarne producerade mervärdet till hela kapitalet, icke till lönesumman. En af metoderna att förminska det i fabriksdriften nedlagda kapitalet utan att skada arbetets produktivitet består i att förminska det förråd af råämnen och materialier som tarvas. Kapitalisten har därför inne så små förråd som möjligt. Men den mängd af förråd, som ett företag behöfver, är under gifna förhållanden bestämt; det kan under äljes lika förhållanden vara desto mindre, ju bättre samfärdsmedlen äro, ju lättare, fortare och regelbundnare tillförseln af råmaterial försiggår. Utvidgandet och förbättringen af samfärdsmedlen för alltså därhän att i möjligaste mån förminska förråden i de särskilda företagen.

Ju mera utvecklad handel desto mindre förråd — under äljes lika förhållanden; ju mindre förråd desto snabbare och mera förhärjande inträda följderna af ett afbrott i handeln. Vid den sista stora kolgrufvesträjken i norra England visade sig det förhållandet, att endast få fabrikanter egde kolförråd för längre tid än en vecka, många fabriker måste på grund af kolbrist redan dagen efter sträjkens utbrott inställa rörelsen.

Med sådana förhållanden för ögonen kan man väl påstå, att ett allmänt afbrott i kolproduktionen om ock blott för en månad, skulle skapa ett tillstånd, värre än i medeltiden efter en missväxt, och än tillståndet i en belägrad stad. Liksom i dessa fall skulle äfven i händelse af brist på kol saknad af det oundgängaste inträda, men icke så småningom utan plötsligt och utan möjlighet att på förhand förse sig. Och icke nog härmed!

Samma utveckling som värkar därhän att en stockning i kolproduktionen gestaltar sig allt mera förhärjande, åstadkommer äfven samtidigt att anledningarna till dessa stockningar förökas och förstärkas.

Motsatsen mellan proletariatet och kapitalistklassen blir i allmänhet allt skarpare; kapitalisternas traktan efter mervärde växer, hvilket, trots att det alltjämt stiger i förhållande till lönen, städse hotar att sjunka i förhållande till kapitalsumman.

Arbetarklassens uppresning gent emot profiten växer. Därvid blir industriens läge allt osäkrare; kriser och förlust hota inträssenterna, arbetslöshet arbetarna; motsatserna skärpas därigenom. Anledningarna till stridigheter växa och det ständiga krigstillståndet ökar förbittringen å båda sidor.

Denna utveckling försiggår med en inre nödvändighet; och det är ett ödesdigert misstag att tro, att den en gång försvunna drömmen om »harmonin mellan kapital och arbete» åter skulle kunna inpräglas hos arbetarna genom polisbatonger. Ja, det lyckas icke ens att öfvertyga arbetarna om att kapitalisterna endast mena dem väl. Och i allt vidsträcktare kretsar kommer man till insikt om klassmotsatsen mellan kapital och arbete. Herrar kapitalister och deras ombud förvåna sig öfver det plötsliga orkanlika uppsvinget i arbetarrörelse sedan ett par, tre år. De kunna endast förklara det genom agitationen af främmande »uppviglare». De dårarne! De tro att det är möjligt att verkställa en kolossal, industriell revolution, att omhållva allt bestående i ekonomiskt afseende och ändock förblifva stående på samma fläck både i socialt och ekonomiskt afseende. Nej, I herrar det är en gång en naturlag i det kapitalistiska produktionssystemet och det kommen I ej ifrån, att icke kunnen I föröka Eder rikedom, utan att föröka Edra motståndare, proletariatet; icke kunnen I föröka mängden af Edra arbetsslafvar utan att på samma gång öka socialisternas leder.

Oafbrutet arbete kapitalisterna på omstörtandet af det förefintliga produktionssystemet; oafbrutet ruinera de handtvärk och småbondeväldet; oafbrutet bemöda de sig om att på allt färre platser förena till massor förut isolerade arbetare, att diciplinera dem, att hopsmälta dem till en enda organisation. Och sedan förundra de sig öfver, att dessa massor en vacker dag upptäcka, att deras inträse b'ifvit ett annat, och att detta står i skarp motsats till arbetsgifvarnes, och att de tidigare metoder, som åsyftade deras väl, nu äro alldeles otillräckliga; att deras nya inträsen fordra en enig organisation såväl i arbetet som i kampen om arbetsvilkor. Så mogna de till deltagande i den allmänna arbetarrörelsen, och det behöfves blott en ringa stöt för att kasta dem in i den.

Till dem, som nästan öfverallt i Österrike och Tyskland inträdt i den allmänna arbetarrörelsen, kunna nu äfven räknas grufarbetarna, enkannerligen kolgrufvearbetarna.

Grufarbetarna hafva hittills i allmänhet blott föga inträsserat sig för arbetareklassens gemensamma sträfvanden. Visserligen är bergsbruket den produktionsgren, som först lades under det kapitaliska vinstinträset, men just

denna omständighet torde hafva bidragit till att hos grufarbetarna fostra benägenhet för afsöndring och konservatism. De erhöilo därigenom tidigt en särskild ställning i förhållande till den arbetande befolkningen, och lagstiftning samt regering hafva gjort sitt till för att bibehålla denna undantagsställning, i det de utgåfvo särskilda bestämmelser för grufarbetarna, underkastade dem en särskild ordningsstadga o. s. v. Å andra sidan blef grufarbetaren betydande på en tid, då skråväsendet stod på höjden af sin makt. Äfven grufarbetarna voro uppfyllda af den egendomliga skråandan och kunde desto lättare bibehålla den, alldenstund den tekniska och ekonomiska revolution, som försiggått inom bergshandteringen sedan sjuttonde århundradet, på intet sätt kan förliknas vid den, som under denna period åstadkommit en omhvälfning inom de andra stora produktionsgrenarna. Bergshandteringen hade redan i 17-de århundradet nått en förvånansvärd höjd af teknik. Å andra sidan behöfver den ännu i dag yrkesskicklige arbetare; maskinväsendets utveckling har sedan det 17-de århundradet föga ändrat deras läge i jämförelse för andra arbetare. På så sätt kunde skråandan hos dem bibehålla sig vida längre.

Slutligen gynnades grufarbetarnas konservatism och afsöndring genom deras aflägsna läge från det politiska och sociala lifvets medelpunkter. Betänker man vidare, att grufarbetarna genom besittningen af ett om än obetydligt stycke mark voro fjättrade vid sin torfva, så kan man icke förundra sig öfver, att arbetarrörelsen hittills hos dem icke kunnat fatta fast fot. Men nu ha de äntligen vaknat, om icke alla tecken bedra; den jäsning som sedan två år gripit Tysklands och Österrikes*) grufarbetare torde icke vara någon öfvergående företeelse, den torde denna gång därjämte icke utmynna i en ensidig skråmässig särskild grufarbetarerörelse, utan i deras anslutning till den allmänna socialistiska arbetarrörelsen.

Den revolution, som på de sista tjugo åren omhvälfvt Österrikes och Tysklands industriella förhållanden, har icke håller lämnat grufarbetarnes förhållanden obehörda. Framför allt har den fört därhän, att den ryckt bergshandteringen in i storindustrien. Grufarbetarna kommo därigenom ur sitt afsöndrade läge och lärde känna solidariteten i sina inträsen med hela arbetarklassens.

Men på samma gång blir deras motsatta ställning till kapitalisterna allt skarpare. Jämte de allmänna förhållanden, hvilka öfverallt fört till samma resultat, värka hos bergsarbetarna några särskilda omständigheter, som enkannerligen i kolgrufvedriften äro af betydelse.

Numera måste man tränga allt djupare ned i jordens inre för att erhålla de svarta diamanterna. Och denna process försiggår desto hastigare ju snabbare det kapitalistiska produktionssystemet utvecklar sig, ju mer efterfrågan på kol stiger. Ju längre ned på djupet man fortskrider, desto större kapital erfordras för att möjliggöra grufdriften, kapital till malmens befordrande, till ventilation och torrläggning af grufvorna o. s. v., desto större blir summan af det i grufdriften nedlagda kapitalet. Ju större kapital som nedlägges i maskiner och dylikt, desto större under äljes lika omständigheter begäret att utsträcka arbetstiden. Ty maskinerna slitas antingen de äro i gång eller icke; men blott om de tjäna produktionen, bibehålles deras värde, öfverflyttat på produkten.

Ju större en fabrik är, desto större skada för fabrikanten om den måste stå stilla. Ju mindre afbrott i arbetet, desto större profit; desto fortare blir

*) På senaste tider äfven Sverges.

äfven maskinernas värde betalt genom produkterna, hvilka framställas genom deras hjälp, desto mindre faran att maskinerna i förtid blifva värdelösa genom nya uppfinningar. Fabrikanten vill helst låta arbetet gå natt och dag, utan afbrott och där han icke finner några hinder i lagstifningen eller röner motstånd från arbetarna, ernår han äfven detta genom införande af dag- och nattskift. Öfverallt där maskinindustrien vunnit inträde har den icke värvat i riktning att förminska arbetsbördan för proletariatet, utan förökad den i stället. Men inom bergshandteringen gynnas de stora arbetsgifvares åtrå att så mycket som möjligt skinna arbetarna genom särskilda förhållanden. Inom industrien betyder införandet och förökandet af maskiners användning äfven förökande af arbetets produktivitet. Kapitalisten, som kan nedlägga större kapital i sin fabrik än sina konkurrenter och som kan uppställa starkare och bättre maskiner, kan äfven räkna på, att arbetarnas produktion stiger i motsvarande grad, att alltså hans profit blir större.

Så är icke förhållandet inom grufdriften. Ju mer man går på djupet desto större kapital erfordras; men arbetets produktivitet befordras icke därigenom, förr eller senare måste den minskas; slutligen måste bearbetandet upphöra. Man kunde nästan säga att grufdriftens produktivitet är desto mindre ju större kapital som erfordras. I hvarje fall är denna produktivitet blott i ringa mån beroende af storleken af det nedlagda kapitalet, och stiger nästan aldrig i förhållande till detta, ofta röra sig båda samtidigt i olika riktning, kapitalsumman stiger och arbetets produktivitet sjunker. Men därmed sjunker äfven profiten; ganska ofta går grufdriften med förlust.

I Belgien voro, t. ex. 1879, 166 kolgrufvor i värksamhet. Däraf nådde 70 en totalprofit på 8,049,000 francs men de andra 96 hade tillsammans en förlust på 8,223,000 francs att uppvisa. År 1881 uppnådde 77 grufvor en profit på 8,723,000 francs, 83 grufvor däremot en förlust på 10,192,000 francs!

Förlustsumman var alltså större än vinsten. Det var nu visserligen utomordentligt dåliga år. Men till och med i det hittills bästa året på de två sista årtiondena arbetade 35 grufvor med en förlust af 3,502,798 francs, som visserligen motsvarades af en profit på 96,997,695 francs vid 142 grufvor.

I Tyskland och Österrike äro ännu förhållandena gynsammare, men de närma sig med jättesteg i afseende på kolgrufvedriften Belgiens förhållanden.

Man frågar sig hvarför inträssenterna hålla en grufva i gång, när hon går endast med förlust. Göra de det af öm omsorg om arbetarna för att skaffa dem bröd! Ingalunda! De göra det emedan de genom att inställa grufdriften förlora nästan hela kapitalet, under det de vid att fortfarande hålla den i gång dock hafva utsikt att åtminstone någorlunda bli betäckta. På arbetarna tänka herrar kolbaroner så till vida, att på deras skuldror skall bördan af detta tillstånd så mycket som möjligt vältras. Att en grufva icke är outtömlig, att kolutgången blir allt mindre, därför skola arbetarna böta. Om äfven inkomsterna af en grufvdrift under årens lopp belöpa sig till mer än det därpå nedlagda kapitalet med sin landsfördärliga ränta; kapitalet vill vara odödligt; ett en gång placerat kapital måste i all evighet alstra mervärde, lämna profit; där denna sträfvan träder i motsägelse med naturens lagar, där få icke kapitalisterna, utan arbetarna bära följderna.

Med allt detta för ögonen är det intet under om inträsemotsatsen mellan kapitalister och arbetare kanske på intet annat arbetsfält är så skarp som i bergshandteringen, speciellt i kolgrufvedriften. Här finnes på kolbaronernas sida särskilda grunder att sträfvä utöfver gränsen för den genomsnittliga afkastningen, här hafva grufarbetarna särskilda och högst viktiga grunder att tränga sina herrar tillbaka öfver denna gräns för att skydda lif och lem. Konflikterna mellan båda sidor må antaga andra former än hittills, i intet fall skola de försvinna eller ens förmildras; de måste naturnödvändigt skärpas, emedan utväckling af förhållandena skärper motsatserna. Grufarbetarna börja att förena sig i själfständiga föreningar och fatta den internationella tanken. Deras erfarenhet växer liksom deras medel att göra arbetsgifvarne motstånd. Hvem vet huru länge det ännu dröjer, innan vi få upplefva en väl organiserad kolgrufarbetaresträjk med flera månaders varaktighet? Hvad sedan? En regelbunden kolproduktion är för beståendet af det nuvarande produktionssystemet allt nödvändigare, det blir allt känsligare för hvarje störande invärkan af större betydelse på detta område; det blir därigenom i allt större fara för sitt bestånd. Men dessa förhållanden, som göra en ostört fortgående kolproduktion till en lifsfråga för vårt samhälle, komma orsakerna till sådana störande invärkningar att alltmera växa. Det nuvarande samhällets läge är ännu sämre än Damokles', ty håret, vid hvilket svärdet hänger öfver dess hufvud, blir allt tunnare.

Hur han vart förbrytare.

Berättelse af *Ernst Klaar*.

I.

Det är en eländig håla väfvare Buchholz bebor. Ligger oppe vid bergsträckan åt böhmiska gränsen till. Sommaren är det hett och knastrande torrt på den kala sluttningen, sedan bönderna efter några felslagna skördar läto hugga ned sina skogar; och om vintern stryker blåsten fram där så själen måste frysa i kroppen på en.

Emällertid gör redan byn i sin helhet ett dystert, ömkligt intryck, så är detta ännu mera fallet med väfwarens koja.

Bönderna där ega ingenting, men Buchholz har ännu mindre än de; hos honom räcker det inte ens till det allra nödvändigaste.

Den lutande, fallfärdiga kogan står ett litet stycke från landsvägen. En gles häck omger den lilla trädgården, där en ofärdig gosse leker med en kanin.

Genom det halft öppet stående fönstret höres väfstolens dånande slag; och man ser Buchholz' magra, tärda gestalt. Redan sedan fyra på morgonen har han varit i sitt mödosamma arbete.

Senhöstens leende solsken och friska fläktar tränga in i den låga, kvafva kammaren. Och i den flitiga mannens hjärta vaknar en längtande önskan, att en enda gång få ströfva omkring därute — ute i skogen, där fåglarna sjunga och det susar så hemlighetsfullt i träden.

Men han visar strax ifrån sig denna önskan. Kan han inte vara nöjd och glad, att han nu har tillräckligt med arbete, om det också kräfvat hela dagen, från arla morgonen till långt in på natten. För resten kommer han ju en gång i hvarje vecka, då han drar väfnaderna till fabrikanten, ut i friska luften, och det är ju mer än nog.

Och han måste ligga i, den stackars väfvarn! Lönen är nu så liten, att den knappt räcker till potatis och sill, och brödet är nu också mycket dyrare sedan tullarne åter höjts. Dessutom är hans hustru sjuk och ligger till sängs.

Dock, han tappar inte modet. Han är sedan barndomen van vid nöden; redan hos hans farföräldrar var den hemmastad, och hans far och mor visste häller inte om något bättre. — —

Hösten led mot slutet. Det blef smått om arbete. Där ner i den stora staden hade man kostat på maskinerna dyrbara förbättringar, som dock lönade sig, ty de gjorde att maskinerna gingo mycket fortare, alltså producerade betydligt mera.

Gärna hade Buchholtz' arbetsgifvare kostat på förbättringar, men han kunde icke skaffa erforderligt kapital därtill; och då de stora väfverierna kunde med de förbättrade maskinerna arbeta vida billigare än han, uteblef för honom den ena efter den andra påräknade beställningen.

Då Buchholz denna lördagsafton kom till fabriken, mottogs han ovänligare än någonsin, och då han vände hem förde han blott hälften så mycket garn med sig som äljes.

Han behöfde inte längre stiga upp kl. 4 om morgnarna eller arbeta till långt in på natten. Nu kunde han godt ta sig en hel fridag och vandra omkring i skogen; men han gjorde det inte. Det var inte det dåliga vädret som höll honom tillbaka, nej, nu hade han ingen lust därtill.

Med det sorgtungt hufvudet lutat i handen satt han vid fönstret och blickade slött ut öfver det dystra landskapet, ut i det ängsliga snö- och regnväddet.

I somras hade han lagt af några slantar, som nu för länge sedan strukit med. Hos handlanden ner i byn hade han redan börjat ta på krita; nu ville han ha betalt.

Och så hustrun som aldrig kunde bli frisk! Numera kom läkarn ytterst sällan då han visste han inte fick nåtting. Då han var där sista gången, hade han gifvit mannen det goda rådet att skaffa den sjuka kraftigare föda — ett litet glas vin, ett par bitar stek o. s. v., det skulle göra henne godt och skaffa henne krafter. Men Buchholz hade hånat doktorn midt i ansiktet, så att denne gick, slog, ilsket igen dörren efter sig och mumlade något om »otacksamt fattigpack.»

En lördagsafton kom mannen hem, trött och bruten, — fabriken hade stoppat.

Hvad var nu att göra? Det var en hård nöt att knäcka. Att få ett annat arbete var inte så lätt. Inte häller hade bönderna nu på vintern något arbete åt honom. Han hörde sig dock för, både här och hvar, bl. a. vid en kvarn.

Då mjölnarn såg den stackars väfvarn och hörde hans ängsliga fråga, då gaf han till ett flatskratt.

»Ja, nog behöfver jag en arbetare, men en som kan ta i, inte en så'n där stackare som du.» Då Buchholz hörde att det fans plats, vart han mera enträgen, och han ville just bedjande fatta mjölnarens händer, då denne, som missförstod, gaf honom en stöt för bröstet, så han i en fart ramlade ut genom dörren.

Då Buchholz kom på benen igen, gaf han sig i väg, följd af bandhundens ilskna tjut. Men hemma berättade han ingenting därom, för att inte oro den sjuka

Först kom frosten, så snö, starka snöfall. Det var hjälp i nöden — till snöskottning tog man första bästa, som anmälde sig. Buchholz fann arbete.

Men hvad som förtjänas på snöskottning är som bekant icke så mycket att en familj kan lefva därpå.

Med snö kom kylan. I den gamla halft fallfärdiga kajan pep nordanstormen in, eitrigt kall, genom talrika sprickor och hål. I kammaren stod visserligen en liten kamin, men det felades bränsle.

En dag då snöskottarkolonnen var ute för att skotta fram en insnöad postvagn, fick Buchholz syn på en massa bräder, stockar och knubbar, som lågo huller om buller på kvarngården — en duktig mängd ved, som man skulle kunna uppvärma flera rum med.

Han fick tanken omöjligt ur sitt hufvud. Hela dagen red den honom. Och då kolonnen på afton vände hem, vart han den sista. Af en händelse glömde han sin spade, vände tillbaka och då han hämtat den, voro de andra ett godt stycke i förväg.

Staten

är icke af evighet. Det har funnits samhällen, som redt sig förträffligt därifrån. Som icke haft en aning om stat. På en viss punkt i den ekonomiska utvecklingen, som var nära förbunden med samhällets delning, blef genom denna delning staten en nödvändighet. Vi närma oss nu med stora steg en produktions utvecklingsfas, då dessa klassers bestånd icke endast har upphört att vara en nödvändighet utan rent af blir ett afgjort hinder för produktionen. De skola falla lika oundvikligt som de ha uppstått. Och med dem faller naturligtvis staten. Det samhälle, som ordnar produktionen på grundlag af producenternas fria och likställiga associationer, förlägger hela statsmaskineriet dit det då hör hemma: i museet för antikviteter, bredvid spinnrocken och bronsyxan.

Friedrich Engels.

Uppmana Edra vänner och bekanta att köpa

Under röd flagg

Från och med detta nr utkommer denna revy två gånger i månaden, betydligt utvidgad, innehållsrik samt i fin, vacker utstyrsel.

Prenumeration: i Stockholm (hembärning inberäknad) halft år 1: 10; kvartal 60 öre; månad 20 öre.

I landsorten prenumereras å närmaste postkontor. Pris: halft år 1: 20 samt kvartal 70 öre.

I Stockholm fortskaffas prenumerationsanmälan till expeditionen genom Wilhelmssons tryckeri, allm. telef. 47 73.

Ugifvarens adress är, Drottninggatan 95 C. Stockholm.

Lösnummer 10 öre.

Stockholm 1891, G. Walfrid Wilhelmssons boktr.